

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

17

czerwca 2018

niedziela

18:00

NFM, Sala Czerwona

Reformacja i rewolucja

U. Prauliņš

Stephen Layton – dyrygent

Chór NFM

Agnieszka Franków-Żelazny – kierownictwo artystyczne

Program:

Uģis Prauliņš (*1957) *Missa Rigensis: Kyrie eleison*

William Byrd (ok. 1540–1623) *Ave verum corpus*

Uģis Prauliņš *Missa Rigensis: Gloria*

Thomas Tallis (1505–1585) *Salvator mundi*

Vytautas Miškinis (*1954) *Angelis suis Deus*

Uģis Prauliņš *Missa Rigensis: Credo*

Ēriks Ešenvalds (*1977) *Magnificat*

Uģis Prauliņš *Missa Rigensis: Sanctus*

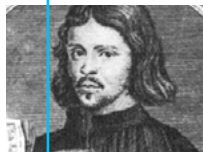
William Byrd *O Lord, Make Thy Servant Elizabeth*

Uģis Prauliņš *Missa Rigensis: Agnus Dei*

Thomas Tallis *If Ye Love Me*

Paweł Łukaszewski (*1968) *Nunc dimittis*

[60']

T. Tallis

Ē. Ešenvalds

P. Łukaszewski

Tradycje i nowości chóralnego sacrum

Artur Bielecki

Program dzisiejszego koncertu odwołuje się do wielkich tradycji wokalne muzyki religijnej, zarówno współczesnej, jak i dawnej. W tej dziedzinie zresztą to, co dawne, jest stale przywoływane w tym, co teraźniejsze. Tak więc cały program jest swoistym dialogiem przeszłości i współczesności. Osnową repertuaru będzie tutaj nadrzędna forma chrześcijańskiej muzyki religijnej – msza. Msza, centralny punkt całej liturgii, od najdawniejszych czasów aż do dziś była i jest opracowywana muzycznie przez kompozytorów kolejnych epok, często kompozytorów najwybitniejszych. Do najbardziej znanych arcydzieł tego gatunku należą *Wielka msza h-moll* Johanna Sebastiana Bacha, *Msza c-moll* Wolfganga Amadeusa Mozarta (niedokończona) i *Missa solemnis (Msza uroczysta)* Ludwiga van Beethovena. Są to tylko imponujące „wierzchołki góry lodowej”, gdyż dorobek kompozytorów różnych epok jest w tej dziedzinie przeogromny.

W dzisiejszym występie Chóru NFM pod dyrykcją Stephena Laytona zaszczyt reprezentowania gatunku mszy przypadł współczesnemu kompozytorowi łotewskiemu, autorowi dzieła zatytułowanego *Missa Rigensis (Msza Ryska)*. Kompozytorem tym jest Uģis Prauliņš, urodzony w Rydze w 1957 r. To twórca bardzo wszechstronnie wykształcony w zakresie muzyki. W stolicy Łotwy rozpoczął edukację w Szkole Muzycznej im. Emīlsa Dārziņa, po której ukończeniu studiował dyrygenturę, pedagogikę, fortepian i kompozycję w Łotewskiej Akademii Muzycznej im. J. Vītolsa. W klasie kompozycji jego mistrzami byli Jānis Ivanovs, a później Ģederts Ramans. Prauliņš nie ogranicza swojej aktywności do obszaru muzyki klasycznej. Jako klawiszowiec w latach 70. – a więc w młodości – grał w grupie rockowej Salve, a w latach 80. występował w zespole folkowo-rockowym Vecās mājas. Prauliņš jest autorem m.in. *Słowika*, opartego na motywach znanej baśni Hansa Christiana Andersena.

Missa Rigensis powstała w 2002 r. Została napisana dla Chóru Chtopięcego Katedry w Rydze. Zespół ten pod dyrykcją Mārtiņa Klišānsa dokonał pierwszej płytowej rejestracji utworu. Rok 2008 przyniósł następne nagranie, tym razem w wykonaniu Choir of Trinity College Cambridge pod kierunkiem Stephena Laytona. Wielką zaletą tej kompozycji jest jej przystępny język, dzięki któremu dzieło może

być zrozumiałe dla szerokich kręgów słuchaczy. Prauliņš ze swobodą nawiązuje do wielowiekowej tradycji europejskiej muzyki religijnej wykonywanej a cappella. Poszczególne części *Missa Rigensis* są w programie dzisiejszego koncertu rozdzielone przez utwory innych autorów – kompozycja uzyskuje w ten sposób liczne konteksty. Część *Kyrie* urzeka głębią i pięknem brzmienia, szerokimi łukami melodii; przeważają w niej wysmakowane akordy. *Gloria* przynosi zaskakującą lekkość, z jaką kompozytor zilustrował chwałę i radość zawartą w tej części. Ruchliwe, lekkie motywy są imitowane, po czym stopniowo zaczyna dominować charakter bardziej uroczysty, ale też mistyczny. Bardzo interesujące jest *Credo*, które – podobnie jak *Gloria* – rozpoczyna się subtelnie, lecz z ożywieniem. W toku tej części wyznanie wiary coraz bardziej nabiera mocy, ogarnia kolejne głosy. Pojawiają się przykłady tradycyjnej retoryki muzycznej: powtarzanie pewnych motywów symbolizuje jedność Boga Ojca i Chrystusa. Pierwsze takty *Sanctus* tchną spokojną kontemplacją Tajemnicy, przy czym od słów „Hosanna” muzyka znów staje się bardziej dynamiczna. Krótkie, kontemplacyjne *Agnus Dei* – z nieco rozbudowanym tekstem – zamyka tę piękną kompozycję, stanowiącą pole do popisu dla zespołów chóralnych.

Utwór Prauliņa został zestawiony w programie z dziełami religijnymi przeszłości i współczesności. Dawne tradycje reprezentują utwory wybitnych kompozytorów angielskiego renesansu. Nie mogło ich zabraknąć, gdy na podium dyrygenckim staje brytyjski dyrygent, od młodości obcujący z muzycznymi arcydziełami szesnastowiecznej Anglii. Tradycje kościelnej muzyki chóralnej są w Anglii żywe i bogate. Jednym z czołowych twórców był Thomas Tallis, autor mszy i motetów. Za najwybitniejszego kompozytora angielskiego renesansu uchodzi William Byrd. W jego dziełach uwidaczniają się również religijne przemiany czasów Henryka VIII i Elżbiety I. William Byrd tworzył zarówno w ramach liturgii obrzędów katolickich, jak i dla nowego wyznania anglikańskiego. W kościele anglikańskim centralne miejsce zajmuje cykliczne nabożeństwo o nazwie *service*, złożone m.in. z części *Magnificat* oraz *Nunc dimittis*. Zwróćmy uwagę, że w programie koncertu obecne są te właśnie części, co w powiązaniu z *Missa Rigensis* stwarza dodatkowy, ekumeniczny kontekst występu.

Po dwa utwory Tallisa i Byrda – tacińskie i angielskie – reprezentują w sposób symboliczny religijną sytuację szesnastowiecznej Anglii. Dwa kolejne dzieła

religijne – *Angelis suis Deus i Magnificat* – należą do współczesnej muzyki litewskiej i totewskiej. Ich autorami są: Vytautas Miškinis, kompozytor litewski urodzony w 1954 r., oraz Ēriks Ešvalds, urodzony w 1977 r. twórca z Łotwy. W tym międzynarodowym i ekumenicznym w charakterze programie akcentem polskim jest dzieło Pawła Łukaszewskiego, znanego współczesnego kompozytora, który odnosi sukcesy zwłaszcza w dziedzinie muzyki religijnej. Jego twórczość reprezentuje *Nunc dimittis*.

nowany do nagrody Grammy, ponadto zdobył Diapason d'Or de l'Année we Francji, nagrodę Echo Klasik w Niemczech, Spanish CD Compact Award oraz australijską nagrodę Limelight Recording of the Year.

Stephen Layton, fot. Keith Saunders

Stephen Layton

Jest jednym z najbardziej cenionych dyrygentów swojego pokolenia, którego przetomowe podejście do interpretacji miało znaczący wpływ na muzykę chóralną w ciągu ostatnich 30 lat. Często opisywany jako największy przedstawiciel dyrygentury chóralnej na świecie Stephen Layton jest regularnie zapraszany do współpracy z czołowymi chórami świata, orkiestrami i kompozytorami. Jego interpretacje można usłyszeć od Sydney Opera House po Concertgebouw w Amsterdamie, od Tallina po São Paolo, a nagrania artysty zdobyły wszystkie znaczące międzynarodowe nagrody lub były do nich nominowane. Stephen Layton jest laureatem dwóch nagród magazynu „Gramophone” (ma na koncie 10 nominacji do tej nagrody), był pięciokrotnie nomi-

Chór NFM, fot. Łukasz Rajchert

Organizator:

NFM – Instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Sponsorzy:

